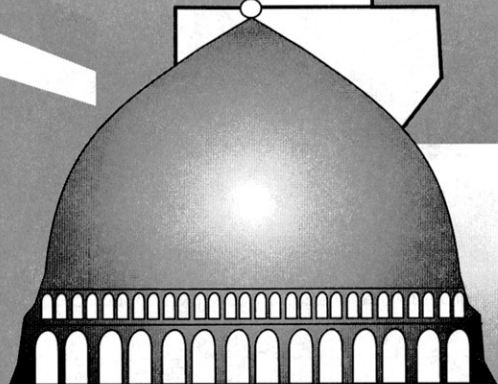
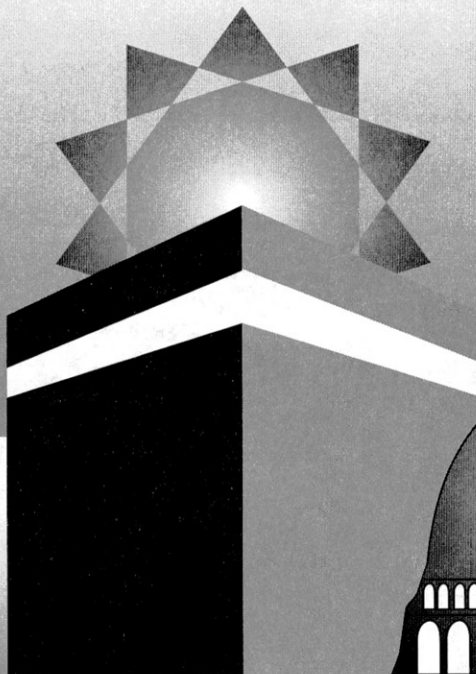
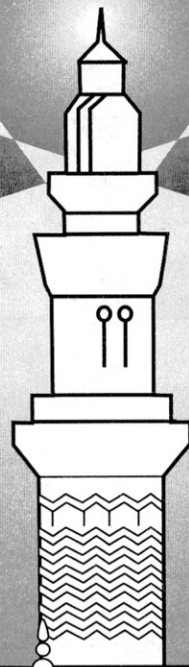
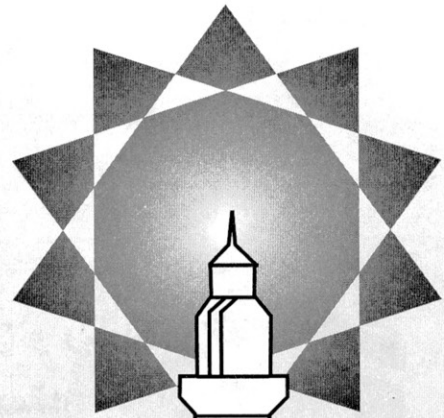
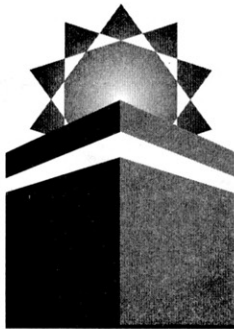

جاریہ‌های حج

نامه رییس سازمان حج و زیارت به وزیر حج عربستان

محمد حسین رضایی

بسمه تعالی

برادر مکرم جناب آقای محمود بن محمد سفر

وزیر محترم حج پادشاهی عربستان سعودی

سلامٌ علیکم ورحمة الله و برکاته

الحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی حبیبه ورسوله و خاتم رسله محمد صلی الله علیه وعلی
آله و صحبه المنتجبین.

لبخند رضایت زنان و مردان حج گزار،
بهترین پاداش این خدمت بزرگ است و ما
را در تلاش و کوشش بیشتر در راه ارائه
خدمات شایسته تر، ترغیب و تشویق
می نمایم. شکر این نعمت والا و گرانقدر
الهی زمانی میسر است که ما بهترین
روشهای اجرایی را در راه ارائه خدمات
مناسب به راهیان طریق عبودیت و بندگی

حمد و سپاس خداوندی را که
شرافت و افتخار خدمتگزاری به حجاج
شریف بیت الله الحرام را نصیب ما و شما
فرمود؛ خداوندی که توفیق را یارمان ساخت
تا سالی دیگر را در خدمت به حجاج
بیت الله الحرام پشت سر نهاده، زمینه را برای
انجام حجی مقبول و مبرور برای آنان
فراهم سازیم. خوشنودی خدای متعال و

مسائل لاینحل بسنده نکرده و خود را به نوعی در مشکلات شما و تنگناهای موجود در زمینه حج گزاری همه کشورها سهیم و شریک می‌دانیم.

به هرحال، تمایل جناب‌عالی و دوستانتان به شناخت و حل معضلات حجاج، انگیزه واقعی برای در میان گذاردن نارسایی‌ها را تشکیل می‌دهد که در ذیل به برخی از آنها اشاره می‌شود و امیدوارم دستورات مساعد و مقتضی برای رفع آنها صادر فرمایید.

الف - قبل از عزیمت

۱ - در بخش مسکن، عدم هماهنگی‌هایی به شرح زیر به چشم می‌خورد:

۱/۱ - در سال گذشته هیأت اجاره منازل، به موقع به عربستان عزیمت کرد، لیکن تعدادی از مالکان منازل موفق به اخذ تصریح از شهرداری نشدند و به خصوص در زمینه تنظیم و عقد قرارداد با مالکان ساختمانهای جدید، مشکلات زیادی به وجود آمد، لذا مقتضی است دستور فرمایید طی بخشنامه‌ای به مسؤولان ذیربط از آنها خواسته شود برگ تصریح منازل را قبل از آغاز ماه رجب در اختیار مالکان بگذارند تا در

و بار یافتگان به آن دیار مقدس و پاک شناسایی کنیم و به کار گیریم.

تحقق این هدف و دستیابی به شیوه مطلوب در امر خدمات رسانی به مشتاقان زیارت حرمین شریفین نیز تنها با تشریک مساعی تمامی دست اندرکاران حج در مملکت پادشاهی عربستان سعودی و دیگر ممالک اسلامی و در نهایت، رسیدن مسؤولان کشورها به نقاط مشترک و تفاهم کامل و ارتباط متقابل بین همه خدمتگزاران امکان پذیر می‌باشد.

ناگفته پیداست که انتقال برخی مشکلات و نارسایی‌ها، به معنای نادیده انگاشتن خدمات جناب‌عالی و دیگر همکارانتان نبوده، بلکه نوعی مشارکت در بهبود کارها و افزایش توان نیروهای تلاشگر و خدمتگزار زائران بیت‌الله الحرام خواهد بود. ما نیز حتی‌المقدور تلاش کرده‌ایم همه ساله مشکلات اجرایی خود را به حداقل رسانیده، بیشترین خدمت را به ضیوف‌الرحمن داشته باشیم و در این راستا پذیرای هرگونه انتقاد و پیشنهادی بوده و هستیم و اشکالات وارده به روشهای اجرایی شما و نقایص هماهنگی‌ها را هم به همراه راه حل عملی برای رفع آن، ارائه می‌نماییم و به ذکر کلیات و یا بر شمردن

۲- سالیانی است که دولت عربستان سعودی تسهیلاتی جهت عزیمت زائران افغانی و عراقی (که فعلاً میهمان جمهوری اسلامی ایران هستند)، از طریق ایران به عربستان فراهم می‌نماید. همانطور که از نزدیک در متن جریان بوده‌اید، هر ساله به دلیل ضیق وقت و تأخیر فراوان در زمینه اعلام رسمی موافقت و انعکاس آن به سفارت آن کشور در تهران و تعیین سهمیه و انجام ویزا، این موضوع باعث بلا تکلیفی متقاضیان و عدم آمادگی لازم برای ارائه خدمات به این‌گونه کاروانها می‌شود و در نتیجه تأثیر سوء در میان زائران افغانی و عراقی برجای گذاشته و به یک قضیه جنجالی در واپسین روزهای عملیات پروازی حجاج تبدیل می‌شود که همه ارگانها را درگیر خود می‌سازد. همچنین وقتی این قبیل زائران وارد عربستان می‌شوند، در موارد متعدد پیش‌بینی لازم جهت خدمات رسانی به آنان در قالب کاروانهای ایرانی به عمل نیامده است که به عنوان نمونه در بخش منا و عرفات به گوشه‌ای از آن اشاره خواهد شد.

ب - فرودگاه جدّه

ضمن تقدیر از تحولات و عملکردهای مثبت در ارائه خدمات در

نتیجه هیأت اجاره منازل بتواند به موقع نسبت به انعقاد قرارداد رسمی با مؤسسه مطوفی اقدامات لازم را به عمل آورد و مالکان منازل نیز فرصت کافی برای انجام تعهداتشان داشته باشند.

۱/۲ - در پاره‌ای موارد علی‌الخصوص در ساختمانهای استیجاری نوساز، مالک به تعهد خود، مبنی بر تهیه و تجهیز منزل به اثاثیه ضروری، که تأمین آن برعهده مالکان بوده و در متن قرارداد گنجانده شده بود، به درستی عمل نکرده و در نتیجه زائران هنگام ورود، با مشکلات زیادی روبرو می‌شوند. براین اساس لازم است قبل از عزیمت زائران با پی‌گیری مؤسسه، تجهیزات یادشده فوق، به صورت کامل فراهم و نصب و آماده به کار گردد.

۱/۳ - قبل از عزیمت زائران و در زمان ارائه تصریح به مالکین، لزوماً از آنان خواسته شود که برای هر ۲۰۰ زائر، حداقل یک خط تلفن اختصاص دهند.

۱/۴ - قبل از حضور زائران، با مسؤولین «نقل‌الجماعی» به نحوی هماهنگی شود که در مسیر کاروانهای حجاج ایرانی، خطوط اتوبوسرانی را افزایش دهند تا زائران ایرانی با توجه به بُعد مسافت منازل تا حرم، از حداقل امکانات جابجایی بهره‌مند گردند.

فرودگاه با روحانیان ایرانی، که از جایگاه ویژه‌ای در نزد مردم برخوردار می‌باشند، مناسب نبوده و بازرسی عمامه و کفش برخی از آنها عمل شایسته‌ای نبود. لهذا توجه دادن مأموران به رعایت شؤن زائران بیت‌الله‌الحرام و روحانیون عالی مقام امری بس ضروری می‌نماید.

ضمناً جا دارد عملکرد مأموران فرودگاه جده در شیفت‌های مختلف یکنواخت و تابع ضوابط واحد باشد؛ زیرا عدم انسجام و تشتت رویه‌ها و بالأخره برخورد سلیقه‌ای، در نهایت بی‌اعتمادی زائر و کشمکش‌های متعدد در مواقع مختلف را به دنبال خواهد داشت.

۳ - با توجه به نقل و انتقال متعدد زائران ایرانی از روستاها و شهرها به مراکز اعزام و خستگی ناشی از این امر، بویژه برای افراد کهنسال، لازم است تمهیداتی در فرودگاه جده به عمل آورده شود تا امور کنسولی زائران مذکور با سرعت بیشتری انجام و زائران زودتر از سالن ترانزیت مرخص گردند. تنظیم برنامه و تسریع در امور فوق که امری خداپسندانه می‌باشد، عنایت آن جناب را می‌طلبد تا با افزایش کادر مأموران، مشکل عظیم فوق برطرف گردد.

فرودگاه جده، در ذیل به ذکر چند نمونه از کاستی‌ها اشاره می‌شود:

۱ - در موسم حج سال گذشته، قرآنهای همراه تعداد زیادی از زائران در فرودگاه اخذ گردید. در صورتی که زائران برای بهره‌گیری از اوقات فراغت خویش در ایام مذکور این قرآن‌ها را همراه خود برده بودند و این اقدام هیچگونه توجیهی نمی‌توانست داشته باشد. ضمن این که همراه داشتن قرآن چاپ ایران و استفاده از آن در کنار قرآنهای چاپ عربستان می‌توانست در زمینه وحدت صفوف مسلمانان و رفع شبهات بی‌پایه‌ای که درباره تحریف قرآن ایجاد می‌شود مؤثر واقع گردد. ضبط کتب ادعیه از زائران ایرانی نیز اقدامی نامناسب بود؛ زیرا که زائران ایرانی هر کدام با کتب ادعیه خود آشنایی داشته و بهره‌گیری از جزوات منتشره در عربستان سعودی برایشان خالی از اشکال نبوده‌است. لازم به ذکر است که نمونه کتب و جزوات ادعیه زائران ایرانی قبل از رسیدن موسم حج، جهت رؤیت مقامات آن وزارتخانه در اختیار سفارت شما در تهران قرارداد شده بود و هیچگونه منعی هم بر همراه داشتن آنها مطرح نگردیده بود.

۲ - برخورد مأموران مستقر در

همچنین کمبود خودروهای حامل زائران در داخل باند، موجب طولانی‌تر شدن زمان جابجایی زائران و تأخیر در پروازها می‌گردد که ان شاءالله با نظر و دستور مساعد جناب عالی دو مشکل فوق نیز به نحو احسن حل و فصل گردد.

ج - اعزام حجاج و حمل و نقل بین شهری

در زمینه حمل و نقل بین شهری زائران، مسائلی به قرار ذیل مشاهده می‌شد:

۱ - اتوبوسهای شرکتهای مختلف تحت پوشش سازمان «نقابة السیارات» ملتزم به انجام تعهدات ابتدایی؛ مثل تعهد در مقابل خسارت و مفقود شدن بار زائر نمی‌گردند و لذا بعضاً اموال مسافران در بین راه مفقود می‌شود و یا در مقصد - به هردلیلی - به زائر تحویل نمی‌گردد. شایسته است که سازمان نقابه، سیستمی منظم برای دریافت بسته‌های امانتی مسافران و بازگرداندن سالم آنها به زائران در مقصد ایجاد نماید و شرکتهای طرف قرارداد خود را نیز به رعایت سیستم و حصول رضایت زائران موظف بگرداند.

۲ - شایسته است برای جابجایی زائر از جده به مقاصد مختلف، از شرکتهای

۴ - آشنا نبودن تعدادی از کارمندان مکتب وکلای موحد (بویژه مصری‌ها) به وظایف محوله خود، موجب بروز مشکلات فراوانی در صدور بلیط و در نتیجه بروز اختلالات فراوان در امر نقل و انتقال حجاج محترم بیت‌الله‌الحرام گردیده و خستگی و ایدای زائران را موجب می‌گردید. توجه دادن سازمان مذکور جهت تربیت کادر ورزیده می‌تواند بسیاری از مشکلات دست و پاگیر و خسته کننده را از پیش پابردارد و از بروز ناراحتی‌ها و بیماریهای زائران کهنسال جلوگیری نماید.

۵ - علی رغم توافق با جناب عالی در سال گذشته مبنی بر در نظر گرفتن جا برای توقف تعداد خودروهای مورد نیاز زائران ایرانی در فرودگاه جده و تخصیص بیش از ۶ پارکینگ به ایران، متأسفانه این کار توسط نقابه و دیگر مسؤولان مستقر در فرودگاه جده انجام نشد و موجب بروز مشکلاتی برای انتقال حجاج ایرانی گردید.

۶ - با توجه به فشرده‌تر شدن زمان پروازهای ایران، اختصاص یک سالن برای زائران ایرانی موجب افزایش ازدحام جمعیت در سالن و کُند شدن جریان تحویل بار و انتقال زائران می‌گردد و در حال حاضر یک سالن کفایت از نیاز را نمی‌نماید.

درجه یک؛ مانند «نقل الجماعی» تعداد بیشتری وسیله در اختیار زائران ایران قرار دهند و شرکت‌های حمل و نقل دیگر؛ از جمله شرکت «نقل‌الداخلی» وسایل نقلیه سالم که بتواند براحتی زائران را به مقصد برساند کمتر در اختیار دارند.

۳ - بکارگیری رانندگان ناآشنا به زبان عربی و همچنین ناآشنا نسبت به راه‌ها، گاهی موجب گم‌کردن راه و نرسیدن به موقع به مقصد - به خصوص در مسیر مدینه به مکه - می‌گردید که انشاءالله این نقیصه نیز به نحو مقتضی برطرف گردد.

۴ - افزایش تعداد بیشتری تعمیرگاه ثابت و سیار توسط شرکت‌های حمل و نقل در مسیرهای بین شهری، به خصوص در مسیر جده - جحفه - مکه و مسیر جده به مدینه و مدینه به مکه و بالعکس و نیز چاپ کردن نشانی و تلفن تعمیرگاه‌های ثابت به صورت دفترچه و یا تهیه آنها به صورت برچسبی که بتوان بر روی شیشه اتوبوسها نصب نمود، بر سرعت حمل و نقل راحت و سالم زائران خواهد افزود.

۵ - کمبود تابلوهای راهنما در مسیر میقات جحفه کماکان از مشکلات زائران بوده و گاهی موجب نرسیدن به موقع آنها به اعمال عمره تمتع و بروز اشکالات

شرعی عدیده نیز گردیده است که انشاءالله افزایش تابلوها مشکلات مذکور را برطرف نماید.

۶ - یکی از نارساییهای سال گذشته، عدم تأمین شرایط اعزام مجدد بخشی از کارکنان بعثه به مدینه منوره بود که موجب بروز مشکلات در تأمین به موقع و تحویل مسکن، اثاثیه و تغذیه و سایر ملزومات زائران گردید. دقت و سرعت عمل در موارد فوق می‌تواند از بروز مشکلات و ناهنجاری‌های تبعی آنها جلوگیری نماید.

۷ - حسب قرار، سفارت عربستان سعودی بایستی گذرنامه‌های ویزا شده زائران را حداکثر تا پایان روز ۲۵ ذیقعه تحویل نماید تا در فاصله زمانی ۲۶ ذیقعه تا چهارم ذی‌حجه فرصت رسیدگی و اقدام بر روی گذرنامه‌های افراد انصرافی و جایگزین نمودن گذرنامه‌های جدید جهت صدور ویزا و انجام سایر امور تشریفاتی و تدارکاتی فراهم آید. تأخیر در صدور ویزا تا فرصت‌های آخر، موجب بروز مشکلات مختلف از جمله، عدم امکان بررسی دقیق آمار ویزاهای صادر شده، می‌شود. همین امر موجب می‌گردد تا ما نتوانیم اسامی و مشخصات افرادی که قرار است از کارت مجامله استفاده کنند و یا برای بار دوم به

شگرف و فراوانی است، همانا جابجایی و انتقال حجاج در مشاعر مقدس است، لیکن در این خصوص مشکلات متعددی دامنگیر حجاج ایرانی است که بذل عنایت جناب عالی و دوستان دلسوز شما را می‌طلبد:

۱/۱ - علی رغم این که از نظام «رد» استفاده می‌کنیم و قیمتی دو برابر سایر کشورها برای حمل و نقل می‌پردازیم، معهدنا ماشینهای اختصاص یافته، اغلب از مدل‌های ۷۷ تا ۸۲ می‌باشد که بسیار نا مناسب است. توقع این است که مدل اتوبوسها از ۸۶ پایین‌تر نباشد.

۱/۲ - تعداد شرکت‌های موظف به تأمین اتوبوس در حال حاضر از ۱۰ شرکت تجاوز می‌کند که هماهنگی با آنها رفت و آمد بسیاری می‌طلبد و وقت زیادی از عوامل کاروانها مصروف آن می‌گردد؛ به ویژه این که شرکتها در یک محل مجتمع نیستند. در ضمن تنوع ظرفیت اتوبوسها نیز زیاد است و نهایتاً به ریزش بیش از حد معقول و عدم استفاده بهینه از نظر تعداد زائر استفاده کننده از هر اتوبوس می‌انجامد. لذا پیشنهاد می‌شود در جهت تسهیل امور کاروانداران، شرکتها در هم ادغام و حداکثر به ۵ مؤسسه سرویس دهنده کامل تقلیل

مدینه مشرف شوند به شما ارائه نماییم به دلیل این که شما تأکید دارید تصویر گذرنامه این افراد را، که رواید عربستان و مهر عضو بعثه توسط سفارت در آن درج شده است، به شما تحویل دهیم و این کار عملاً میسر نیست.

۸ - در مورد حمل و نقل بین شهری به خصوص از مکه به مدینه و جده، مشکل عمده مربوط به تأخیر در تأمین وسایل نقلیه است؛ به عنوان مثال سال گذشته مؤسسه نقل الجماعی با عدم پاسخگویی مسؤولان و برخوردهای غیرمنطقی موجب گردید تا ساعت‌های متمادی، مسأله تأمین اتوبوسهای درون شهری به تعویق بیافتد و دست آخر هم اتوبوسهای فاقد کیفیت در اختیار نماینده سازمان حج و زیارت ایران قرار گیرد.

البته بحث حمل و نقل مشاعر، مقوله جدایی است که به لحاظ وسعت حوزه مسائل آن، در چارچوب مسائل ایام تشریق در ادامه نامه ذکر خواهد شد.

د - ایام تشریق

۱ - حمل و نقل مشاعر:

یکی از ارکان مهم در تدبیر و تمهید مسائل اجرایی موسم حج، که حائز اهمیت

از خط آهن، امری ضروری و مفید به نظر می‌رسد و موجب خواهد شد تا زائران کمتری دچار بیماری یا سانحه گردند.

۱/۵ - در خواست می‌شود در خصوص رفت و آمد مسؤولان بعثه کشورمان به مشاعر متبرکه؛ همانند مسؤولین دیگر بعثه‌ها، برگه تصریح برای پنج دستگاه اتومبیل سواری صادر گردد تا انجام امور میسرتر گردد.

۱/۶ - اجازه تردد به وسائط نقلیه و اتومبیل‌های کوچک و بزرگ در روزهای دهم و یازدهم ذیحجه، در مسیرهای مختلف منتهی به جمرات در منا، همه ساله مشکلات فراوانی را پدید آورده و در پاره‌ای موارد منجر به تلفات نیز شده است. علی‌رغم تذکرات سالهای گذشته هنوز اقدام مؤثری در این خصوص به عمل نیامده و حاجیان ایرانی در سال جاری شکایات فراوانی در این زمینه به سازمان حج و زیارت نموده‌اند. شایسته است وسائط نقلیه را به دو مسیر راست و چپ در کناره کوه هدایت نموده و طرق دیگر را برای رفت و آمد پیاده‌ها اختصاص دهند.

۲ - خیام و زمین تخصیصی در مشاعر:

۲/۱ - میزان زمین اختصاص یافته به زائران ایرانی در منا و عرفات، براساس

یابد و محل تحویل اتوبوسهای مشاعر و بین‌شهری نیز (مانند مدینه منوره) فقط در یک منطقه از مکه مکرمه تعیین گردد. در این مورد، شرکتها می‌توانند از محل ۲۵٪ حق مرشدی که برای ایرانیان پرداخت نمی‌کنند، منطقه مورد نیاز را تأمین نمایند.

۱/۳ - نمایندگان نقابه و شرکتها در عرفات و منا با همکاری مسؤولان سازمان حج و زیارت نسبت به تأمین اتوبوس جهت کاروانهایی که اتوبوسهای آنها خراب شده و یا راننده آنها محل را ترک کرده و به حمل و نقل مسافران دیگر کشورها پرداخته‌اند، اقدام می‌کنند؛ لیکن در طول مسیرهای «مکه - عرفات» و «عرفات - مزدلفه - منا» و «منا - مکه» هیچگونه تمهیدی جهت جایگزینی اتوبوسهای معیوب، اندیشیده نشده است. و لذا باتوجه به قدمت اغلب اتوبوسها، از بابت خرابی آنها، کاروانها دچار خسارت می‌شوند؛ زیرا ناچار می‌گردند ماشین‌های دیگری را کرایه کنند. امید است در این خصوص نیز تصمیمات لازم اتخاذ و به مورد اجرا گذاشته شود.

۱/۴ - باتوجه به محدودیت مکانی عرفات و مشعر و منا و همچنین محدودیت زمانی در نقل و انتقال زائران، پیش‌بینی طرح حمل و نقل مناسبتر؛ از جمله استفاده

نیاورند بلکه سهمیه ویژه‌ای، جداگانه برای آنان پیش‌بینی نمایند. به هرحال تأمین خیمه برای افراد متفرقه، نباید موجب تنگنا و مضیقه برای حجاج عادی ایرانی شود، زیرا از نظر ما اولویت را در این باب باید به زائران رسمی ایران داد.

۲/۳ - انجام تغییراتی بشرح ذیل در چادرهای منا و عرفات، در صورت امکان مورد انتظار است:

● اولاً - چون در ضلع جنوبی قطعه شماره ۷۷ (بین دو قطعه زمین شماره ۷۷ و ۸۷) در سرزمین متبرک منا اختلاف سطح و شیب زیادی وجود دارد و هر دو طرف در مضیقه قرار دارند، لذا پیشنهاد ما این است که با کشیدن دیوار طولی بتونی، این مشکل مرتفع شود، زیرا با این کار هم از خطرات سقوط حجاج و سنگ و غیره جلوگیری می‌شود و هم به مساحت اراضی بسیار محدود این سرزمین متبرک افزوده خواهد شد.

● ثانیاً - قطعه زمین شماره ۸۹ در عرفات (محل مکتب ۸ در سال ۱۴۱۶ ق.) و قطعه زمین شماره ۸۲ در منا (محل مکتب ۶ در سال ۱۴۱۶ ق.) سمت قبله یعنی قسمت غربی آن از شمول قرعه‌کشی مطوفین خارج شده و به منظور نصب دو

تعداد ۷۱۲۰۰ نفر توافق شده بین اینجانب و جناب عالی مشخص شده بود و حال آن که برای زائران افغانی و عراقی و همچنین دارندگان گذرنامه بین‌المللی که از سفارتخانه‌های مملکت عربستان سعودی در کشورهای مختلف ویزا اخذ نموده بودند پیش‌بینی لازم صورت نگرفته بود. به همین سبب و به خاطر ناهماهنگی ایجاد شده، بعضی مکاتب لاجرم چادرهایی با ابعاد کمتر از حد متعین را نصب نمودند که در نتیجه زائران ایرانی را به صعوبت دچار نمود. نظر ما این است که باید باتوجه به پذیرش جمعی از پناهندگان افغانی و عراقی، نسبت به سهمیه آنان امکانات و تسهیلات لازم نیز در همه زمینه‌ها پیش‌بینی شود.

۲/۲ - پیشنهاد می‌شود به مسؤولان مؤسسه مطوفی رسماً ابلاغ گردد چنانچه قصد دارند برای افراد متفرقه خارجی دارای ملیت‌هایی اعم از ایرانی یا غیر ایرانی، که خارج از سیستم سازمان حج و زیارت قصد انجام مناسک و بیتوته در مشاعر مقدسه را دارند، خیمه‌هایی را اختصاص دهند، و از پخش و متفرق ساختن آنان لابلای مکاتب، بدون مشورت با مسؤولین ما خودداری نموده و موجبات ایجاد تنگنا و ناهماهنگی در کاروانهای ذیحق را فراهم

بریدن یکی از بالون‌ها و رها شدن آن، طرح مذکور به میزان زیادی به هم خورد و مشکلات گمشدگان به درجه‌اعلا رسید.

تصدیق می‌فرمایید در صورت عدم استفاده از بالون قاعداً بایستی مطوفین در مسیر جمرات و طریق مشاة و سوق‌العرب و مسلخ جهت راهنمایی حجاج و رساندن آنها به مکاتب، افراد زیادی به عنوان راهنما به کار بگمارند. به یقین شما نیز بعنوان خادم زوار اشکالی نمی‌بینید که زائر ناآشنا به محیط یکنواخت و همشکل چادرها، با استفاده از یک نشان آشکار در آسمان راه خود را دریابد. البته ما نیز مشتاق هستیم که تخلفی از موازین و دستورالعمل‌های «دفاع‌المدنی» و «اطفائی» در مورد نظارت بر ارتفاع مجاز صعود بالون صورت نگیرد. به هرحال امیدواریم زمینه‌های ارائه خدمت مشترک به ضیوف الرحمن در مشاعر مقدسه بویژه در منا مسدود نگردد.

۳/۲ - اساساً احداث طریق المشاة همانگونه که از نام آن پیداست، بدین منظور بوده که حاجیان در روزهای دهم و یازدهم و دوازدهم ذیحجه از آن استفاده نموده و پس از رمی جمرات با گذر از این طریق، براحتی به خیمه‌های خویش بازگردند، اما متأسفانه از آن زمان تاکنون هنوز این هدف تحقق

صیوان برای بعثه اختصاص یابد.
۳ - سایر مسائل مشاعر (بجز حمل و نقل و خیام):

۳/۱ - اطلاع دارید که چهار سال است طرح تصعید بالون در سرزمین منا جهت راه‌یابی زائران عمدتاً ناآشنا به محیط، به اجرا در می‌آید و زائران نیز در ایران قبل از عزیمت، نسبت به مزایا و امکان بهره‌گیری هر چه بهتر از این برنامه آموزش می‌بینند. به خصوص زائران بی‌سواد، تنها توسط رنگ می‌توانند منطقه را تشخیص دهند و تابلوی مکتوب برایشان بلااثر است. بنابراین با استفاده از بالون در برگشت از جمرات به خوبی می‌توانند خود را به محدوده ایرانیان برسانند. در داخل محوطه نیز بالای هر منطقه فرعی استانی، یک بالون کوچکتر به رنگ استان مربوطه وجود دارد و در ضمن پارچه‌ای به رنگ منطقه نیز به لباس مردان و زنان دوخته شده است که کار راهنمایان و امدادگران را بسیار تسهیل می‌نماید. خوب به یاد دارید که این طرح در اوایل، مشتاقانه مورد استقبال و تأیید مسؤلان شما قرار گرفت و از آن حمایت چشمگیری شد. از سال گذشته در این راستا اختلالاتی توسط مأموران ایجاد شده و امسال هم بواسطه ممانعت پلیس و حتی

نیافته، چرا که در روزهای فوق‌الذکر تعداد زیادی از حاجیان در هیأت خانوادگی در این طریق به استراحت می‌پردازند و این مسیر را از ارتفاع خارج ساخته و موجب اختلاط، تلفات، ضایعات، فشردگی و دزدی و ناراحتی فوق‌العادهٔ حجاج می‌شوند. اجمالاً وضع زندهٔ ناشی از منزل کزدن عده‌ای در مسیرهای مختص عابرین پیاده، در واقع نقض غرض از آماده‌سازی این راه می‌باشد و در ثانی اطراف آن بقدری کثیف می‌شود که قابل وصف نیست. به هر صورت مناسب است برای حل این مشکل با قاطعیت چاره اندیشی شود.

۳/۳ - پیشتر پیشنهاد شده بود باتوجه به صحنه‌های مشمئز کننده‌ای که بر اثر تراشیدن موی سر در روزهای دهم و یازدهم ذیحجه در منا به وجود می‌آید و سلامت حجاج را به مخاطره می‌اندازد، محل خاصی برای خلُق اختصاص یابد و کیسه‌های نایلونی مناسب جهت جمع‌آوری و نگهداری موهای تراشیده شده در اختیار کلیهٔ کاروانیان گذارده شود تا در پایان کار، در زباله‌دانی‌ها تخلیه گردد. به هر حال فراهم نشدن محل مناسب تاکنون و نزدیکی آن با چادرهای محل استقرار و استراحت حاجیان کماکان مشکل آفرین می‌باشد که امید است

با مختصر عنایت برطرف گردد.
 ۳/۴ - باتوجه به این که در محدودهٔ چادرهای ایرانیان در منا، هیچگونه بیمارستان و درمانگاه سعودی وجود ندارد، لهذا انتظار می‌رود:
 اولاً - یک درمانگاه یا بیمارستان در این محدوده دایر شود.

ثانیاً - برابر توافق قبلی دو کشور، که قرار شده بود مطوفین به ازای هر ۱۰۰۰۰ زائر ایرانی، چهار خیمهٔ با کولر برای درمانگاه اختصاص دهند، اینک موجب امتنان خواهد بود اگر دستور فرمایید به جای هر چهار خیمه، یک کانکس درمانگاهی با کولر و شرایط بهداشتی لازم و به صورت غرفه‌بندی داخلی ایجاد شود.

۳/۵ - کثرت تعداد زائران و وقوف چند روزهٔ آنها در مشاعر، به کارگیری مأموران نظافت بیشتری را طلب می‌کند؛ زیرا که عدم نظافت کافی اماکن متبرکه در ایام مذکور، علاوه بر ایجاد عفونت و بیماریهای عفونی، جلوهٔ بسیار ناشایستی را به وجود می‌آورد که به هیچ وجه با فرامین اسلامی و فرمودهٔ پیامبر اکرم - ص - درخصوص رعایت نظافت تناسبی ندارد و نمایش چنین صحنه‌هایی زینندهٔ محیط زیستی مسلمانان نمی‌باشد.

۳ - همه ساله حاجیان به هنگام موسم، گرفتار بیماری‌های مختلفی می‌شوند که برخی از آنها ماهها زائران خانه‌خدا را رنج می‌دهد؛ از جمله این بیماری‌ها می‌توان ناراحتی‌های ریه که موجب سرفه‌های شدید حجاج می‌گردد را ذکر نمود (آثار این بیماری در موقع نماز جماعت به خصوص در مسجدالنبی - ص - کاملاً محسوس می‌باشد).

شایسته است گروهی از پزشکان متخصص، مأمور تحقیق در این مورد شده، پس از حصول نتیجه نسبت به پیشگیری بیماری و یا مداوای مبتلایان به این بیماری، در سالهای بعد، قبلاً اقدامات لازم به عمل آید. بدیهی است هیأت پزشکی جمهوری اسلامی ایران آمادگی خود را جهت همکاری در این زمینه اعلام می‌نماید.

۴ - مزید استحضار جناب عالی، باید گفت برای تکمیل مدارک حصر وراثت، کلیه متوفیان؛ اعم از آن که در عربستان دفن شوند یا به ایران انتقال یابند، دادگاههای ایران نیاز به گواهی فوت شرطه عربستان دارند، لیکن تهیه این گواهی از شرطه عربستان با دشواری بسیار انجام می‌شود. امیدواریم دستور تسهیل در این امر را صادر

۴ - ضروری است در مشعر نسبت به تأمین مایحتاج ضروری حجاج عنایات بیشتری به عمل آید. البته در سنوات اخیر امکاناتی از قبیل دستشویی و شیرآب و آب شرب فراهم شده که قابل تقدیر است ولی به هیچ وجه کافی نمی‌باشد و ضرورت گسترش آن کاملاً احساس می‌شود.

۵ - مسائل عمومی و رفاهی حجاج

۱ - در بحث حمل و نقل و فرودگاه جده متذکر شدیم که عدم حمل بار کاروانها از جده با اتوبوس و ارسال آنها با کامیون باتوجه به سهل‌انگاری شرکتها در بستن بارها، منجر به از بین رفتن تعداد زیادی از وسایل گردیده و عدم جوابگویی نقابه نسبت به گمشدن ساک زائران در بین راههای جده - مدینه - مکه نیز همچنان به عنوان یک مشکل قابل تأمل، مطرح می‌باشد.

۲ - مسأله دزدی در مکانهای شلوغ؛ مثل اطراف حجرالاسود و طواف و جمرات و امثال ذلک و ربودن افراد توسط شیادان و کتک‌زدن آنها به منظور اخاذی همچنان مشاهده می‌شود. گماردن پلیس مخفی و کنترل دقیقتر اوضاع، به منظور ایجاد امنیت برای حاجیان، امری است که بیشتر بایستی مورد عنایت قرار گیرد.

فرمایید.

۵ - قبلاً یکبار پیشنهاد شد که « در کف مسجدالحرام، در طول حجرالاسود، برای مشخص شدن ابتدای اشواط طواف که هم‌اکنون با رنگ قهوه‌ای سنگفرش شده است، به نحوی برجستگی یا فرورفتگی یا زبری مختصر ایجاد شود تا وقتی زائران در حین طواف به مقابل حجرالاسود می‌رسند، به خصوص در موقع ازدحام، نیازی به تلاش برای دیدن خط مزبور و فشار به سایرین نباشد و صرفاً با لمس زبری یا احساس برجستگی، متوجه قرار گرفتن در برابر حجرالاسود گردند ». تاکنون در جهت عملی ساختن پیشنهاد مذکور اقدامی صورت نپذیرفته است. امید است که یکبار دیگر پیشنهاد فوق مورد بررسی قرار گرفته و در جهت تسهیل امر طواف کنندگان به اجرا گذاشته شود.

۶ - خطبای جمعه و برخی از ائمه جماعات در مساجد مکه و مدینه بدون توجه به احساسات دیگر مسلمانان، به جای پرداختن به مسائل مشترک مسلمانان و طرح مسائل وحدت و یگانگی مسلمین، شیعه و عقاید تشیع را به باد انتقاد گرفته، مطالبی را به خلاف، به شیعیان نسبت می‌دهند. این اقدام علاوه بر جریحه دار

نمودن احساسات شیعیان، ممکن است آنان را به عکس‌العمل تند وادار نماید. تاکنون مسؤولان جمهوری اسلامی ایران و روحانیون کاروانها با تلاش‌های زیاد سعی کرده‌اند از هرگونه واکنش که منجر به تنش می‌گردد جلوگیری نمایند، لیکن ادامه اینگونه اظهارات غیر مسؤولانه، ممکن است مردم را به آنچنان عکس‌العملهای تنیدی وادار کند که کنترل آن توسط مسؤولان نظام ما و سازمان حج و زیارت امکان پذیر نباشد. بنابراین شایسته است به مسؤولان ذیربط و خطبای محترم جمعه و جماعات تذکرات لازم داده شود.

۷ - حضور مأموران در قبرستان بقیع و امثال آن برای نظارت و کنترل، امری لازم و ضروری است، لیکن مخالفت با عقاید دیگر مسلمانان و توهین به آنان، با اصول اسلامی ناسازگار است. حاجیانی که پس از سالها انتظار به حج مشرف شده و به مدینه وارد می‌شوند، طبیعتاً علاقه دارند محل قبور اهل بیت پیامبر - ص -، ازواج‌الرسول، اولادالرسول و اصحاب الرسول را بدانند. افرادی که این موارد را برای زائران توضیح می‌دهند با عکس‌العمل شدید مأموران عربستان روبرو می‌شوند در حالی که تا این پایه از مخالفت، هیچ توجیه

منافات داشت. علاوه بر آن مخابرات عربستان متقبل شده بود تعداد ۵ خط تلفن همراه (موبایل) به سازمان اختصاص دهد و مدیر عامل مخابرات منطقه نیز با گرمی از این موضوع استقبال کرده بود که متأسفانه بعداً اطلاع دادند که مورد موافقت ریاض قرار نگرفته است.

۱۰ - در مورد شمه‌ای از برخورد مأموران در فرودگاه جده و همچنین سرقت و جیب‌بری در حین ربودن برخی زائران در همین نامه اشاراتی رفت اما بطور مشخص دو نمونه از برخوردهای ناشایست را خدمت جناب عالی عرضه می‌دارم:

اول - یکی از آقایان روحانی کاروان اصفهان به نام سیدمصطفی موسوی‌فراز که استخوان سرشانه‌اش شکسته بود، در تاریخ ۱۳۷۵/۱۱/۲۸ مطابق با ۱۴۱۶/۱۱/۲۸ ق. وارد جده شد و مأموران در فرودگاه علی رغم رؤیت عکسها و داروها اعتنایی نکردند و پس از معطلی فراوان، او را به درمانگاه بردند و باندها را باز کردند تا در مورد اظهارات وی کسب اطمینان کنند، و سپس نبستن مناسب محل شکستگی مذکور موجب گردید تا شکستگی به حالت اولیه بازگشته و بیمار را در ایام حج به تحمل درد و تعب بسیار مبتلا گرداند.

فقهی و منطقی ندارد. از شما انتظار می‌رود دستور فرمایید بعد از این، از تکرار اینگونه اعمال خودداری نمایند. و مأمورانی را که مستقیماً با مردم در تماس هستند از رفتار خشونت‌آمیز و برخورد نظامی و خشک برحذر دارند.

۸ - مشهودات عمومی در ارتباط با زیارات و مساجد شریف سبعه، در مدینه‌النبی، در نگاه اول در ذهن هر بیننده عادی، این شبهه را انعکاس می‌دهد که گویا تعمدی در زمینه رسیدگی و بهبود وضعیت دو مسجد خاص وجود دارد، در شرایطی که برای سایر مساجد متبرکه آن مجموعه هیچگونه طرح سامان بخشی لااقل درحال حاضر به چشم نمی‌خورد. لذا بایسته است سایر مساجد اصحاب رسول الله - ص - نیز همچون دو مسجد موردنظر معمور گردند.

۹ - در مورد برقراری امکانات ارتباطی، چنانکه مسبوق می‌باشید، طبق قرارداد امضا شده بین طرفین، توافقی مبنی بر وصل ۵۰ خط تلفن برای ایام حج به عمل آمد؛ لیکن در موسم حج تعداد مذکور را عملاً به ۳۰ خط محدود نمودند و سبب آن را دستور وزیر برق و برید عربستان در مورد عمل به موافقتنامه سال قبل اعلام داشتند که با امضای موافقتنامه جدید

دهه مسؤولیت امور اجرایی حج کشورم را برعهده داشته و نسبت به جزئیات اجرایی امر حج آشنایی دارد و افتخار خدمتگزاری به صدها هزار زائر حج و عمره را در طول سالیان اخیر داشته است، وظیفه شرعی و انسانی خود دانستم که مشکلات را برای آن جناب، که خود در مکه و در متن مسائل حج پرورش یافته‌اید، مطرح نمایم. یقیناً اگر نبود اهمیت وافری که جناب عالی نسبت به رفع مشکلات حجاج قائل هستید و اگر روحیه پذیرش منطقی مطالب را در شخص جناب عالی سراغ نداشتیم، مطمئناً نسبت به انعکاس ایرادات و مشکلات ناشی از پاره‌ای ناهماهنگی‌های قابل حل تأکید نمی‌نمودم. از خداوند متعال مسألت دارم خدمات تمامی افراد با حسن نیت و دستگاہهای خدمتگزار نسبت به ضیوفالرحمن را به احسن وجه قبول فرماید و در انجام خدمات شایسته‌تر موفق‌بدارد.

«وماتوفیقنا الا بالله»

محمدحسین رضایی

رئیس سازمان حج و زیارت

دوم - یکی از آقایان روحانی کاروان به نام احمد احسانی در مسیر مسجدالنبی - ص - به دست مأموران عربستان توقیف و به مرکز پلیس برده شد و از آنجا به زندان انفرادی فاقد هرگونه امکانات انتقال یافت، سپس با دست و پایی بسته از او بازجویی نمودند. از همان ابتدای دستگیری و در همه مراحل، علاوه بر این که مورد اذیت و آزار شدید جسمی و روحی قرارداشت، توهین و جسارت بسیار به ساحت مقدس اهل بیت پیامبر گرامی اسلام - ص - و همه اعتقادات شیعه توسط مأموران عربستان همچنان ادامه داشت تا این که پس از ۷ روز وی را به زندان عمومی بدون کوچکترین امکانات بردند. علاوه بر آن، فحاشی و ایجاد جو ارباب آمیز در طول بازداشت ایشان فراوان جریان داشت؛ به طوری که تحمل آن بسیار سخت‌تر و فراتر از تحمل درد و رنج شکنجه‌های جسمی نظیر بستن دست ایشان به میله اتاق و در اختیار نگذاشتن حداقل امکانات زیستی بود. بدیهی است چنین برخوردهایی را هیچ یک از کشورها و صاحبان هیچیک از مکتب‌های فقهی نمی‌پذیرند و با اصول همزیستی برادرانه و وحدت مسلمین منافات دارد.

من به عنوان کسی که بیش از یک